

Stādaudzēšanas nozares popularizēšanas iespējas



Latvijas stādu audzētāju nozares vērtējums un ieteikumi attīstībai klientu (daiļdārzu, kolekcijas dārzu saimnieku, dārzu ierīkotāju, u.c.) vērtējumā

1. Latvijas Dārzu biedrības raksturojums, darbības pamatnostādnes

- LDB mērķis informācijas apmaiņa, sabiedrības integrācija sakoptas vides un dārzu kultūras attīstībai Latvijā, apvienot, izglītot visus, kam dārzs ir sirdslieta.
- Domubiedru grupas, klubīni, apmācības, meistardarbnīcas, pieredzes apmaiņas braucieni, sadraudzības pasākumi ar kaimiņvalstu dārzmīļiem, u.c..
 - ┆ Aptvertā teritorija kopumā visa Latvija, pārmaiņus vairāk pievēršoties kādam no novadiem. (2013., 2014. - Sēlija, Latgale.)
 - ┆ Kopumā 712 biedri (2014. gada septembris)
 - ┆ Sadarbība ar citām NVO (*SAB, biedrību Rožu dārzs, DEK Tomāts, Ūdenszīmes, Pūpols, Akācija, Dzīves prasme, LDB, Horna Dārzs, u.c.)*

2. Aptauja par stādu iegādes ieradumiem

- Visi LDB rīkoto pasākumu laikā aptaujātie (156) respondenti atzina, ka interesē viss, kas jauns un neparasts. Gan stādu iegādes, gan dārzu apskates ziņā.
- Stādus (sava dārza vajadzībām, tirgum) paši audzē ap 50% dārzu saimnieku (tikpat arī aptaujā 2013. gadā)
- Stādu iegādes paradumi mainījušies. Ja pērn daudz pirka vasaras puķes, tad 2014. gadā vairumā iegādājās dažādas ziemcietes.
- Pērnā kailsala ziema likusi pārvērtēt izvēli, pircēji kļuvuši apdomīgāki – audzētavās arvien biežāk kā viens no galvenajiem izvēles kritērijiem ir ziemcietība.
- Preces noformējums un audzētavas glītums nešķiet svarīgākais. Galvenais kritērijs – neparats augu sortiments.

3. Stādu tūrisms – augoša joma

- Pieaug ārzemnieku interese (somi, igauņi, krievi). Kopumā vēlas neparastāku sortimentu, kvalitatīvus, kaut arī dārgus augus. Lietuviešu *stādu mednieku* salīdzinoši mazāk, galvenokārt pierobežā, interesē ziemciešu sortiments.
- Stādu un dārzu tūrisms (kad ierodas ap 30-40 oircēju vienlaicīgi) sevišķi nozīmīgs nelielajām, ģimenes stādaudzētavām, daudzas no kurām atrodas attālinātākos valsts reģionos un kam pārāk dārgi piedalīties (degviela, dalības maksa) populārākos gadatirgus Rīgā, tās tuvumā, kur turīgākie pircēji.
- *Vēl arvien topā* braucieni pa Latvijas skaistām, neparastām ar dārza kultūru saistītām vietām, dārziem, stādaudzētavu apmeklējums. Šādus maršrutus izstrādā un piedāvā arvien vairāk tūrisma operatori. Aktīvākie: Lauku tūristi, Impro, Latvijas Dārzu biedrība, Jauni rakursi.

- Arvien populārāki braucieni dārzu un *stādu medībās* uz ārzemēm. Populārākie - uz kaimiņvalstīm (pieredzes apmaiņa, tikšanās ar Lietuvas, Igaunijas NVO pārstāvjiem, atbildes vizītes). Pieprasītākie dienas, divu ilgi braucieni par samērīgām cenām.
- Daiļdārza, kolekciju un demonstrāciju dārza izveide ir lieliska alternatīva iespēja attīstīt savu vidi, gūt papildus ienākumus arī mazaizsargātākajai sabiedrības daļai, kam lielāka apjoma investīciju projekti nav pa spēkam.
- Kā papildus peļņa -nelielu mini stādaudzētavu izveide laukos, ar šauru sortimentu, kas nerada konkurenci lielajām, specializētajām.

4. Dārzi iznāk no pagrīdes

Aizvadītajā sezonā pirmoreiz plaši savus dārzus pieteic vairāku daiļdārzu un demonstrāciju dārzu īpašnieki. Salīdzinot ar iepriekšējo periodu, kad dārzos varēja iekļūt tikai ar personīgu pazīšanos, sarunāšanu.
(Konkrēts darbalaiks, ieejas maksas)

Līderi – Nīcas daiļdārzi (ap 20!), kurus, iepriekš piesakoties var apskatīt. Dažus pat visos gadalaikos.

Oficiāli savus dārzus sezonas laikā atver Dobelē (3-4), Tukumā, Ādažos, Inčukalnā, Sēmē, u.c..

Dārzu un tāpat arī stādu audzēšanas nozares popularizēšanā aktivizējušies arī informācijas centri, kuri, pieaugot pieprasījumam, apskatei piedāvā arī daiļdārzus, speciāli sagatavotu gidu pakalpojumus, informē par stādaudzētavām.

Daži piemēri populāriem dārzu tūrisma objektiem

Kolekcijas dārzu veidošana, kas atvērti apmeklētājiem, tieši popularizē stādaudzēšanas nozari, iepazīstinot ar dažādībām, sniedzot padomus kopšanā. Pieejama dažādiem vecumiem, dažāda turīguma sabiedrības slāņiem.

Māras Hincenbergas dārzs Aucē.
Bagātīga kolekcija, kuras saimnieki ir cilvēki ar īpašām vajadzībām.

- Dārza atvēršana apmeklētājiem ļauj saimniekiem kontaktēties ar domubiedriem, mazināt sociālo atstumtību.
- Ziedojumi par dārza apskati palīdz segt izdevumus dārza uzturēšanai, jaunu augu iegādei.



Daildārzs apmeklētājus iedvesmo, vedinot pilnveidot arī savu dzīves telpu. Jauna tendence – apskates dārzos ierīkotas nelielas stādaudzētavas.

Breidaku ģimenes daildārzs un stādaudzētava Saulesķirši Ādažos:

- Iespēja popularizēt augus – retumus, neparastu pieeju dārzu ierīkošanā.
- Liels ieguldījums hortenziju dažādību šķirņu popularizēšanā, šo vērtīgo dekoratīvo dārza augu kopšanā.
- Papildus peļņas iespēja no stādaudzētavas sortimenta.



Labi kopts daiļdārzs ar bagātīgu augu kolekciju ir vērtīgs gan kā visas pilsētas rota, gan kā vieta, kur novērtēt dažādu augu labās un sliktās īpašības, izturību. Jo īpaši dažādiem ārzemju retumiem.

- Viens no populārākajiem un pilsētas un republikas līmenī godalgotākajiem jau ilgu gadu ir Ritas Krūmiņas daiļdārzs Salaspilī.
- Saimniecei, pensionārei, tā ir iespēja labāk iekļauties sabiedrībā, gūt peļņīto atzinību par savu veikumu no citiem dārzu mīļotājiem.
- Ilgos gadus krātā pieredze un zināšanas – dārza apmeklētājiem.
- Saimniecei iespēja pavadīt laiku fiziskās aktivitātēs, turklāt dekoratīvo daļu savienojot ar praktisko, izaudzējot sev saknes, augļus, ogas.



Stabili augstā līmenī turas pieprasījums un interese par garšaugiem, ārstniecības augiem, liela daļa kuru stādu vēl aizvien ir deficīts.

- Demonstrāciju un izziņas dārzs “Sautlāči” Limbažu pusē, saimnieks Jānis Ulmis.
- Prasme likt lietā esošās vērtības - apkārtnes skaisto un tīro dabu, savu runātāja talantu.
- Ideja - zaļās klases ierīkošana.
- Apgūtās pirtsslotu siešanas gudrības der pašam un citiem.



- Apmeklētājiem atvērts ārstniecības augu dārzs ir arī Ragāres Skrīveros, kur saimnieko Jānis Vaivars.
- Ģimenes interese par ārstniecības augiem pāraugusi biznesā.
- Dārzs kā paaudžu vienotājs.
- Iespēja uzsākt biznesu laukos ar minimāliem ieguldījumiem. Galvenais – laba ideja.
- Zaļā aptieka paša dārzā, veselīga alternatīva aptieku zālēm.



Priekšlikumi stādaudzēšanas jomas popularizēšanai

Motto: Veicināt dārzu kopšanas kustību, padarot to par kultu un modes lietu!

Sekmēt skaistāko lauku sētu, daiļdārzu, kolekcijas dārzu konkursu norisi

- Apkopot dažādu novadu un pilsētu lokālos sakoptāko sētu vērtēšanas pasākumus, popularizējot tos, veidojot objektīvu ainu par dārzu kultūru Latvijā kopumā,
- Popularizēt sakoptas vides veidošanas nepieciešamību, atzīstot to kā vērtību un vienu no nācijas mentalitātes iezīmēm,
- Konkurso norisē iesaistīt profesionāļus, kas spēj novērtēt dārzos esošās kvalitātes un augu kolekcijas.

Dažādu vecumu un sociālo grupu iesaistīšana dārzu kustībā

- Dārzu kultūras attīstībai ir demokrātisks raksturs un savu vidi var pilnveidot neatkarīgi no ienākuma līmeņa, vecuma, u.c..
- Sevišķi uzsverama dārzu lietās aktīvā, bet sociāli mazaizsargātā vecuma grupa – pensijas vecumā (454 920 cilvēku, apmēram ¼ daļa kopējo Latvijas iedzīvotāju skaita (LR Centrālās statistikas pārvaldes dati, 2014. g.))
 - a) veicināt iekļaujošās izglītības aktivitātes, radot tīkamāku dzīves vidi, uzlabojot tās kvalitāti kopumā, turklāt izglītots pircējs=vērtīgs pircējs arī stādu audzētājam, jo īpaši nelielajām, kas specializējas retumu audzēšanā,
 - b) iespēja uzlabot dzīves kvalitāti laukos kopumā, jo pozitīviem paraugiem dārzu sakoptības jomā ir tendence, ka atdarina arī kaimiņi, radot sakoptu vidi kopumā, kurā tīkami uzkavēties arī tūristiem, tā veicinot arī sabiedriskā sektora attīstību (veikali, ēdināšanas uzņēmumi, viesu nami, u.c.),
 - c) Veicināt stādu audzēšanas apguvi, sekmējot savas augu kolekcijas pavairošanas prasmes. Kā iespēju ietaupīt naudu stādījumu izveidē pašu dārzā un papildus peļņas ieguvei.

Stādu audzētāju aktīvāka iesaistīšana popularizēšanā

- Stādu audzēšanas un citu radniecīgu nozaru (ainavu arhitekti, dārzu ierīkotāji) profesionāļiem vairāk izmantot dažādas reklāmas iespējas (jo īpaši bezmaksas), lai informētu par jaunumiem sortimentā, dažādām akcijām, dārza modi, rekomendējot skaistus un profesionālā ziņā ievērības cienīgus dārzus:
 - a) aktīvāk meklēt kontaktus ar mediju pārstāvjiem (drukāto, elektronisko), jo īpaši specializēto, kuros vienmēr ir autoru/profesionāļu trūkums, izmantojot nozares popularizēšanai sevišķi aktīvo dārzkopības periodu, kad specializēto mediju pārstāvji veido materiālus vairumā, arī ziemas sezonai,
 - b) rosināt un piedalīties dažādu pasākumu rīkošanā, arī dārzu konkursos, tādējādi popularizējot zināšanas par augu izvēli, kopšanu, nozari kopumā,
 - c) izveidot un aktivizēt informācijas ievietošans ziņā tīmeklī mājas lapas arī nelielajām stādaudzētavām, kurām to vēl nav.

- Sekmēt miniprojektu (neliels budžets, konkrēts, aptverama izmēra darbs, drīz redzams rezultāts)
- Stādu un dārzu tūrisma veicināšana,
 - a) atbalsts jaunu objektu (demonstrāciju dārzi, parki) sakopšanā un tapšanā,
 - b) pārrobežu sakaru sekmēšana,
 - c) atbalstīt meistarklases stādaudzētavās (potēšana, vainagu veidošana, u.c.),
- Oriģināla sortimenta veidošana, kas mudinātu tūristus iegriezties atkal un tieši konkrētajā audzētavā.

Paldies par uzmanību!



Latvijas Dārzu biedrība 2014. gadā



Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvian Rural Consultancy and Training Center”
2014. gada 31. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2014/14, aktivitāte „Nozares ekspertu ziņojumi”
Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests